

POLSKA RAMA KWALIFIKACJI (PRK) dla SPORTU (cz. 1) – opr. J. Skubis (poniższe informacje opracowano na podstawie materiałów i publikacji Instytutu Badań Edukacyjnych).

W kwietniu 2013 roku w Polsce przeprowadzona została deregulacja zawodu trenera. Zmienione zostały wymagania stawiane przed osobami, które mają prawo prowadzić zajęcia w szeroko pojętej kulturze fizycznej i sporcie. Runęły dotychczasowe podziały na trenerów i instruktorów czy trenerów różnych klas. Zmiany wprowadziły zamieszanie i podział środowiska sportowego na zwolenników i przeciwników takiego działania.

Zasadne stały się pytania: czy jest mi potrzebny i ile wart jest mój dotychczasowy dyplom, co daje mi ukończony kurs, czy warto brać udział w różnych kursach na wyższe klasy trenerskie, jak się ma system licencji przyznawanych (sprzedawanych) przez związki sportowe do mojej wiedzy i umiejętności itd. itd.? Pojawili się „specjaliści” bez określonych kwalifikacji i rozpoczęli prowadzenie zajęć. Pojawiły się firmy, które w czasie np. 3-dniowych lub internetowych kursów (oczywiście za odpowiednią opłatą) rozpoczęły nadawanie stopni trenerskich i innych „uprawnień”. Wątpliwości zaczęły nurtować również osoby korzystające z różnych form kultury fizycznej. Czy osoba prowadząca zajęcia posiada odpowiednią wiedzę i umiejętności, czy zajęcia są bezpieczne, czy przyniosą oczekiwane efekty itd.? Ważne stało się pytanie o zasadność i efektywność wydatkowania środków finansowych z tytułu udziału w całym szerokim ruchu kultury fizycznej.

W różny sposób i z różnym skutkiem radzą sobie z problemem, dyscypliny sportowe i inne grupy sportowego środowiska. Sport nie jest tu jednak wyjątkiem. W Polsce istnieje wiele rodzajów kwalifikacji, wiele sposobów ich nadawania oraz wiele instytucji, które nadają je w oparciu o różne podstawy prawne. Cały ten obszar nie tworzy logicznie uporządkowanej całości. Zapowiedzianej w rządowym dokumencie strategicznym pt. „Perspektywa uczenia się przez całe życie”. Ważne staje się nie to, jaki kurs czy studia skończyliśmy, ale to, co wiemy i co dzięki temu potrafimy zrobić. Dyplomy powinny mówić o tym, co dana osoba naprawdę umie, a nie ile lat chodziła do szkoły, czy studiowała. Również tempo zmian na rynku pracy wymusza nowe podejście do uczenia się. Istotne staje się to, jakie efekty uczenia się osiągamy w ciągu całego życia. Najważniejsze będzie, jaką wiedzę, jakimi umiejętnościami i kompetencjami społecznymi dysponujemy. Ważne stanie się, jak przez całe życie będziemy się uczyć, rozwijać i zdobywać nowe kwalifikacje.

Kluczowym elementem tego systemu ma być Polska Rama Kwalifikacji (PRK). PRK to nowy sposób porządkowania kwalifikacji i nowe możliwości ich zdobywania. System jak w Ramie Europejskiej (ERK) ma być oparty o efekty uczenia się i gwarantować możliwości uczenia się przez całe życie (ang. Lifelong Learning Programme)

Nie wdając się w szczegóły i historię tworzenia najpierw ramy europejskiej a następnie ram krajowych należy zauważyć, że w celu koordynacji działań związanych z przygotowaniem Polskiej Ramy Kwalifikacji 17 lutego 2010 roku Prezes Rady Ministrów powołał „Międzyresortowy Zespół do spraw uczenia się przez całe życie, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji”. Należy pamiętać, że już w 2006 roku rozpoczęły się prace nad modelem ram kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego. W kwietniu 2011 r. Prezydent podpisał nowelizację ustawy „Prawo o szkolnictwie wyższym”, która wprowadza ramy kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego w Polsce. Od lipca 2010 r. prace nad Polską Ramą Kwalifikacji są kontynuowane przez Instytut Badań Edukacyjnych. W roku 2014 z inicjatywy Instytutu Sportu z partnerami (AWF W-wa, TKKF Toruń) przy ścisłej współpracy z Instytutem Badań Edukacyjnych rozpoczęto „budowę” PRK dla sportu. Czy sektorowa rama kwalifikacji dla sportu (SRKS) przywróci ład i porządek w posiadanych kwalifikacjach i spełni zadania stawiane przed nowoczesnym systemem ich zdobywania – zobaczymy ?

Dla pełnego zrozumienia całego zagadnienia celowe staje się przybliżenie używanego słownictwa. Znajomość tej terminologii pozwoli na zrozumienie i możliwość swobodnej komunikacji w przedmiotowej sprawie.

Efekty uczenia się w PRK, podobnie jak w ERK podzielono na trzy następujące grupy:

wiedza – zbiór opisów faktów, zasad, teorii i praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej,

umiejętności – zdolność wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej,

kompetencje społeczne – udowodniona (w pracy, nauce oraz w rozwoju osobistym) zdolność stosowania posiadanej wiedzy i umiejętności. Zdolność kształtowania własnego rozwoju oraz autonomicznego i odpowiedzialnego uczestniczenia w życiu zawodowym i społecznym, z uwzględnieniem etycznego kontekstu własnego postępowania.

Edukacja formalna - uczenie się poprzez udział w programach kształcenia i szkolenia, prowadzących do uzyskania kwalifikacji zarejestrowanej.

Edukacja poza-formalna - uczenie się zorganizowane instytucjonalnie, jednak poza programami kształcenia i szkolenia prowadzącymi do uzyskania kwalifikacji zarejestrowanej.

Kwalifikacja - określony zestaw efektów uczenia się zgodnych z ustalonymi standardami – których osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez upoważnioną instytucję.

- **Kwalifikacja częściowa** - kwalifikacja zarejestrowana, która nie jest kwalifikacją pełną. Kwalifikacje częściowe mogą być tworzone zarówno w systemach oświaty i szkolnictwa wyższego, jak i poza nimi. W przypadku kwalifikacji częściowych zakres wymaganych efektów uczenia się jest z zasady węższy niż w przypadku kwalifikacji pełnych.
- **Kwalifikacja pełna** - kwalifikacja zarejestrowana, nadawana wyłącznie w ramach systemów oświaty i szkolnictwa wyższego po osiągnięciu efektów uczenia się odpowiadających wymaganiom dla kwalifikacji nadawanych po określonych etapach kształcenia.
- **Kwalifikacja składowa** - kwalifikacja, która stanowi składnik innej kwalifikacji (złożonej).
- **Kwalifikacja zarejestrowana** - opisany w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji zestaw efektów uczenia się / kształcenia się, którego osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez uprawnioną instytucję. Kwalifikacja opisana w rejestrze może być pełna lub częściowa.
- **Kwalifikacja złożona** - kwalifikacja, w której jednym z wymagań jest posiadanie innej kwalifikacji (składowej).

Sektorowa rama kwalifikacji - opis hierarchii poziomów kwalifikacji, funkcjonujących w danej dziedzinie działalności (sektorze, branży).

Uznawanie kwalifikacji - formalne uznanie przez uprawnioną do tego instytucję ważności świadectwa/dyplomu zdobytego za granicą.

Zintegrowany system kwalifikacji - ogół rozwiązań służących ustanawianiu, nadawaniu oraz zapewnianiu jakości kwalifikacji, które są ujęte w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji (ZRK).

Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji (ZRK) - publiczny rejestr, który ma obejmować kwalifikacje nadawane w Polsce. Warunki wpisania kwalifikacji do ZRK muszą zostać określone w przepisach prawa.

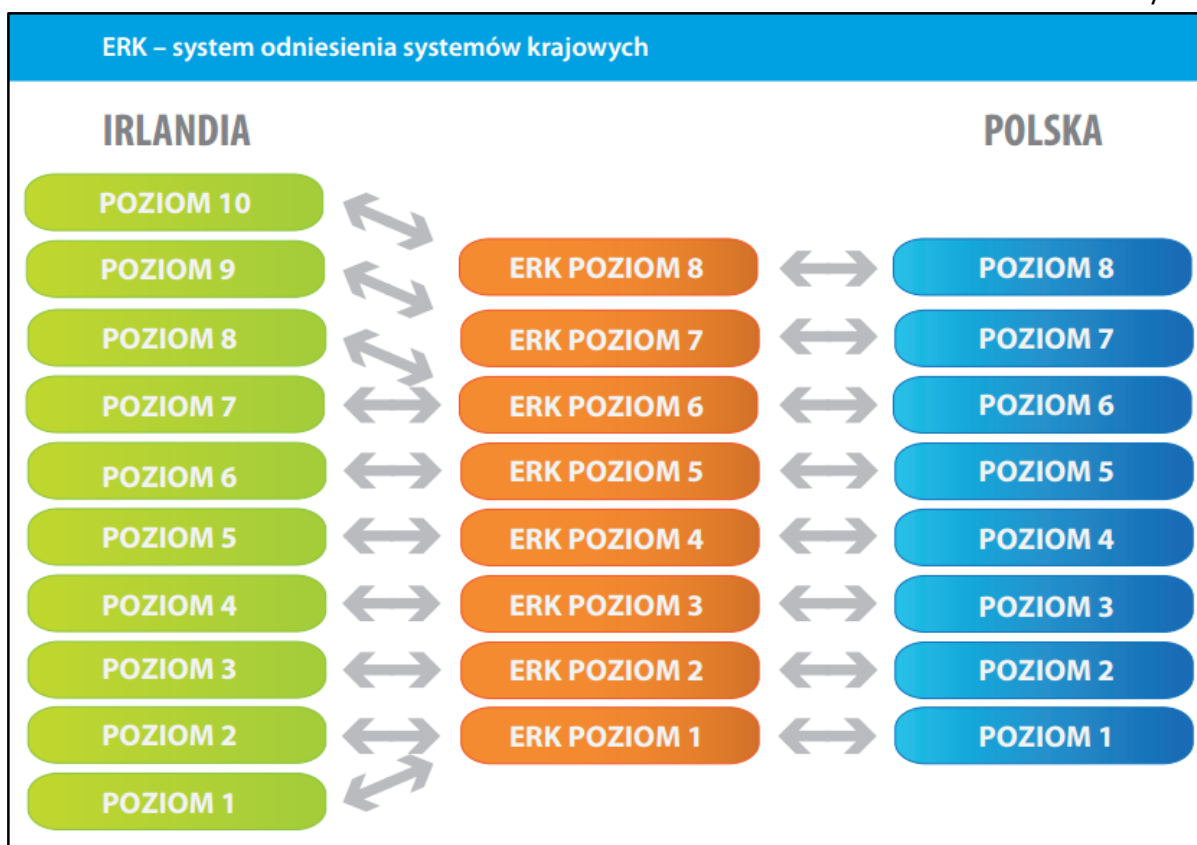
Walidacja - wieloetapowy proces sprawdzania, czy – niezależnie od sposobu uczenia się – kompetencje wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Walidacja prowadzi do certyfikacji.

Certyfikowanie - proces, w którego wyniku uczący się otrzymuje od upoważnionej instytucji formalny dokument, stwierdzający, że osiągnął określoną kwalifikację. Certyfikacja następuje po walidacji.

Poniższa rycina (rys.1) w jasny i przejrzysty sposób obrazuje zasady tworzenia ramy europejskiej i ram krajowych. Jak widać **ERK składa się z ośmiu poziomów**. Podział na osiem poziomów nie jest podziałem obowiązkowym, co na pierwszym obrazie możemy zauważyć na

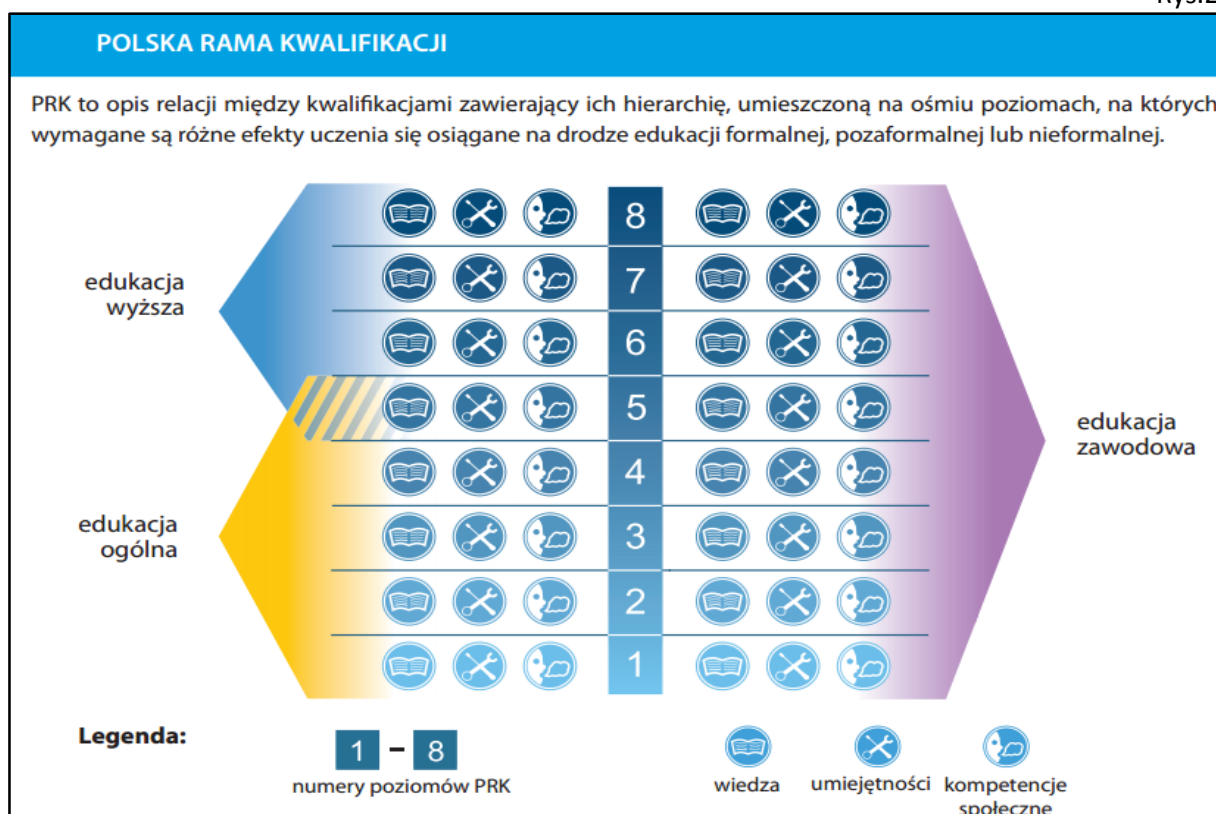
przykładzie irlandzkiej ramy kwalifikacji. Podział zastosowany w Europie jest natomiast podstawą ramy kwalifikacji w Polsce (PRK).

Rys.1

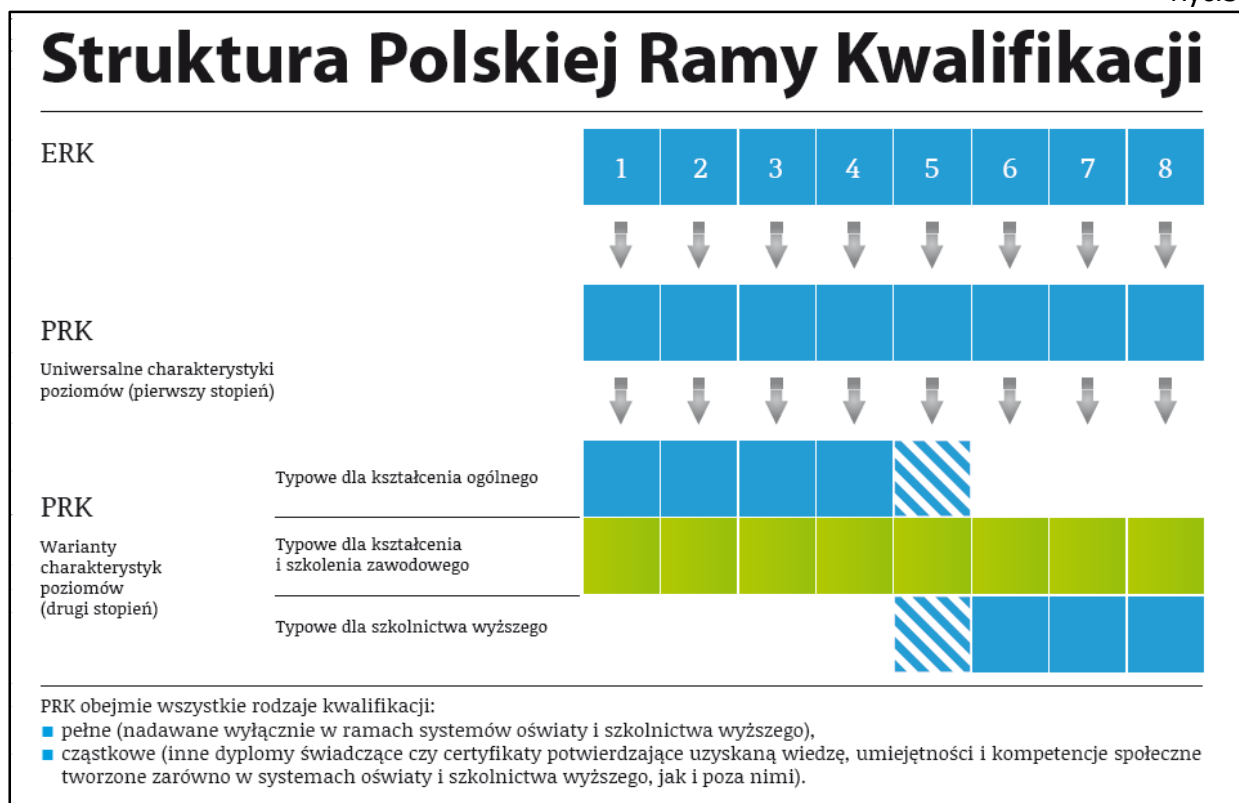
Kolejna rycina (rys.2) to obraz relacji pomiędzy poziomami PRK w odniesieniu do różnych efektów uczenia się (edukacji) w Polsce. Schematycznie pokazano też konieczność opracowania dla każdego poziomu wymagań w zakresie: wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych.

Rys.2

Strukturę PRK (charakterystyki poziomów) w zależności od ERK i rodzaju kształcenia prezentuje też kolejna rycina (rys.3).

Ryc.3

Po przyjęciu charakterystyk ośmiu poziomów PRK, rozpoczęto tworzenie charakterystyk poziomów dla ram sektorowych (SRK). W roku ubiegłym rozpoczęły się prace wspomnianego wyżej zespołu nad opracowaniem charakterystyk poziomów ramy dla sportu, tj. stworzeniem sektorowej ramy kwalifikacji sportu (SRKS). Powstaje tzw. trzeci stopień charakterystyk, tj. zakres kompetencji wykorzystywanych w sektorze sportu oraz kwalifikacji funkcjonujących w tym sektorze. Po serii spotkań i dyskusji ustalono, że w sporcie rama obejmować będzie sześć poziomów, od 2 do 7. Zakresy kompetencji potrzebnych do uzyskania kwalifikacji trenerskich i kwestie z tym związane przedstawię w kolejnym opracowaniu.

Źródło: IBE

Opr. Jacek Skubis